

Ladakalnis

N R . 2 (9 4)

2011 M. LIEPA-GRUODIS

ŠIAME NUMERYJE:

- Atbundanti Palūšė
- Aukštaitijos nacionalinio parko gamtos turtai ir jų pažinimas

TURINYS

Kuo gyvena Palūšės kaimo bendruomenė 2
D. Lapėnienė

Nauji gamtos radiniai parke 4
B. Šablevičius

Savatorių dovana Palūšės bendruomenei - interaktyvi gamtos šventė 6
E. Vilkas

Nauja gamtos klasė mūsų parke 7
B. Šablevičius

Susdainavom ir dainuosim un Lūšių 8
S. Mudinienė

*Linas Stanaitis
Aukštaitijos NP ir Labanoro RP
direkcijos
Informacijos ir kultūros paveldo
skyriaus vedėjas*

Per 37-erius parko gyvavimo metus jo gamta buvo pakankamai nuodugnai ištirtinėta. Iš pradžių čia buvo organizuojamos įvairiausios gamtininkų ekspedicijos ir tyrimai, vėliau tiriamąjį darbą vykdė patirties įgavę parko ekologai. Jų skaičius irgi svyravo, dabar sustiprėjęs gamtos skyrius ne tik kaupia žinias, bet ir dalinasi su kitais - skyriaus darbuotojų iniciatyva ir pastangomis spalio mėnesį Reškutėnuose duris atvėrė nauja gamtos klasė. Daugiau apie parko gamtą lankytojai galės sužinoti ir naujoje Palūšės lankytojų centro ekspozicijoje. Švietėjiška veikla yra būtina, kad išsaugotume visus parke turimus gamtos turtus. O kad jų vis dar turime, parodo ne tik esančių retųjų rūšių

stebėjimai, bet ir nuolatos pasipildantis parke atrastų naujų rūšių sąrašas.

Palūšėje šiemet vyko kaip niekada daug renginių: sausį bibliotekoje paminėtas pusiaužiemis, gegužę kartu su turistiniu sezonu atidaryta atnaujinta valtinė, liepą bures plazdeno pirmoji Palūšės regata, rugsėjį Lūšių ežeras skambėjo nuo folkloro festivalio dalyvių dainų, spalį palūšiečius džiugino savanorių organizuota interaktyvi gamtos šventė. Galbūt tai geras ženklas. Gal bendrų pastangų dėka pavyks atgaivinti šį nuostabų kaimelį, kadaise buvusį prekybos ir kultūros centru, kurio istorija daug senesnė už Ignalinos. Prie Palūšės atgimimo turėtų prisidėti ir jau prasidėjusi turizmo centro rekonstrukcija, ir netrukus prasidėsiantis vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros įrengimo projektas. Pastarąjį įgyvendina Ignalinos rajono savivaldybė, o turizmo centro rekonstrukcijos ėmėsi parko direkcija. Palūšės kaimo bendruomenė taip pat nelieka nuošaly ir imasi iniciatyvos įgyvendinama kol kas mažesnius projektus, tokius kaip Lūšių ežero pakrantės tvarkymas ir plažia tinklinio aikštelės įrengimas.

Voldemaro Kutros nuotrauka

Palūšės turizmo centre verda statybos - rekonstruojamas valgyklos pastatas

Kuo gyvena Palūšės kaimo bendruomenė

Dalia Lapėnienė

Palūšės kaimo bendruomenė - viena jauniausių Ignalinos rajone. 2009 metais buriantis krūvon, vieningai buvo nuspręsta pažadinti Palūšę iš letargo miego, imtis veiklos, kuri būtų naudinga ir visam kaimui, ir kiekvienam jos gyventojui atskirai. Kasmet vis augantis bendruomenės narių skaičius tik patvirtina, kad einama teisingu keliu. Pradėjo palūšiškiai kaip ir daugelis kitų - nuo kaimo šventės. Ir laiką pasirinko patogiausią Palūšei - šv. Lauryno atlidus. Pirmasis sujudimas nustebino ir kaimo gyventojus, ir svečius. Tiek šilumos, geros nuotaikos ir išdidaus atvirumo kaimas seniai nematė. Sugužėjo keli šimtai žmonių. Buvo iškilmingai atidengta kaimo bendruomenės būstinę žyminti lenta, kunigo Eiganto Rudoko pašventinta, kad visi darbai, pradėti vardan Palūšės klesėjimo, būtų sėkmingai pabaigti ir Palūšei bei jos gyventojams naudingi. Matyt klebono žodžiai tuomet pasiekė Dievulio ausį - Palūšės kaimo bendruomenė viena iš nedaugelio pačioje gyvavimo pradžioje parengė ir pasitvirtino Palūšės kaimo plėtros viziją.

-O kaip gi be žvilgsnio į ateitį? Ketinam rimtai dirbti, todėl kiekvienas mūsų žingsnis iš anksto pamatuotas ir apsvarstytas, - išdidžiai porina jau trejus metus kaimo bendruomenei vadovaujantis Arvydas Gaidelis. - Palūšė - ypatingas kaimas. Nuostabi gamta čia sutraukdavo tūkstančius turistų iš visos Tarybų Sąjungos. Ežerais valtytys plaukdavo, kaip dabar mašinos autostradomis važiuoja. Ramiai peržiemojęs, vasaromis kaimas virsdavo gyvybės, jaunystės ir kūrybos centru. Todėl suprantama, kodėl kaimo gyventojai taip nostalgiskai vis gręžiojasi į praeitį. Mūsų tikslas, kad jau po keleto metų Palūšė vėl garsiai ir išdidžiai tartų savo vardą. Džiugu, kad mūsų siekius supranta ir palaiko rajono valdžia, skatina drąsiai kurti, atsižvelgia į prašymus. O sklandus bendradarbiavimas su Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcija suteikia dar daugiau pasitikėjimo savimi.

Ne veltui pirmininkas taip drąsiai apie bendruomenės planus kalba. Jau pirmieji darbo metai leido pamatyti, kokiais būdais kaimo aktyvas siekia sugrąžinti Palūšei garsą jos vardą.

2011 metais Palūšė minėjo savo 360 metų jubiliejų. Kaimo bendruomenė nusprendė gražią

sukaktį pažymėti išskirtinai iškilmingai. Ir tai pavyko - rugpjūčio 7 d. įvyko pirmoji Lūšių regata. Vos ne pusšimčiu burių pražydes ežeras ne vienam reginio dalyviui ir džiaugsmo ašarą išspaudė, ir jaunystę priminė. Buriuotojai iš Kauno, Vilniaus, Ukmergės, Kupiškio, Panevėžio, Ignalinos, Biržų ir Marijampolės ne tik skrodė Lūšių vandenį, bet ir ne vieną žiūrovą bangomis „paskraidino“. O pavakary vykusį Linksmoji Lūšių regata sutraukė tiek žiūrovų, kad aukštoki ežero krantai sunkiai visus norinčius sutalpino. Gera nuotaika, juokas ir užkrečiantis išradinumas netilpo nei krante, nei vandeny. Todėl ir pažadino iš vandenų Neptūną, jau visą ketvirtį amžiaus ramiai snaudusį ežero gelmėse. O paskui pasivaishinę geriausių gospodinių virta žuvienne, visi susėdo Leliūnų teatro spektaklio žiūrėti. Beveik toj pačioj vietoj, kur ir pirmasis Palūšės vaidinimas prieš 90 metų buvo. Ir taip smagu buvo vi-

„Pražydo“ burėmis Lūšiai... Palūšės regatos akimirka.

siems kartu, kad ir po to niekas namo nesiskubino - kartu su etnografiniu ansambliu „Čiulbutė“ ligi visiškos tamsos vakarojo. Skambi daina skrido per Lūšius ligi pat Meironų, Salų, o gal ir Puziniškio, o trankus šokis ne tik jaunimą sūkurin įtraukė, bet ir vyresnius ragino kojas pamiklinti...

-Mums smagu, kad kaimo bendruomenės renginiai išaugo iš kiemo rėmų. Labai džiaugiamės, kad į mūsų kvietimą paminėti kaimo jubiliejų atsiliepė tiek daug žmonių iš visos Lietuvos. Juk to ir siekiame - parodyti, kad gyvas kaimas ne tik savo kasdieniais rūpesčiais, kad Palūšėje galima puikiai leisti laiką, ilsėtis, pramogauti, sveikai gyventi. Jei tiek daug duoda gamta - negalima to neimti, - samprotauja Arvydas Gaidelis. - Labai tikimės, kad mūsų idėją Palūšėje kas vasarą organizuoti buriavimo regatas palaikys ir rajono valdžia. Tikime, kad ateity toks renginys taps prestižiniu, tokius nuostabius ežerus turinčio Ignalinos krašto „vizitine kortele“.

Tačiau Palūšės kaimo bendruomenė ne tik šventėmis gyvena. Pirmininkas noriai dalinasi savo planais ir džiaugiasi pasiekimais. Štai neseniai pietrytiniame Lūšių krante pradėti paplūdimio tinklinio aikštelės įrengimo darbai. Tai pirmasis Palūšės kaimo bendruomenės laimėtas konkursinis projektas, kurį finansuoja Žemės ūkio ministerija.

-Norime, kad jaunimas aktyviai ilsėtųsi. Dabar neretai pamatys jauną kompaniją pakrantėje alų gurkšnojančią. Manome, kad jiems pasiūlius aktyviai pasportuoti, tikrai mielai sutiks. Va, kitais metais organizuosime ne tik buriuotojų, bet ir paplūdimio tinklinio varžybas. Taurę įsteigsim, pakviesim visas aplinkines kaimo bendruomenes varžybose dalyvauti ir patys savo komandą subursim, - valiūkiškai priduria Arvydas.

Pasirodo, ateity Palūšės kaimo bendruomenė ketina šią pakrantę aktyviam poilsiui dar labiau pritaikyti. Dalyvaudami konkursuose, sieks ir krepšinio mėgėjus pamaloninti, ir vaikų

Bendruomenės „kapitonas“ Arvydas Gaidelis tiki šviesia Palūšės ateitimi

žaidimo vietą sutvarkyti.

-Kuo daugiau pramogų ir galimybių žmonėms siūlysim, tuo labiau juos vilios Palūšė, tuo daugiau lankytojų sulauksime.

Dar labai norėtume įrengti skulptūrų parką, kuriame būtų galima ramiai pasivaikščioti, ant suoliuko pasėdėti, svajingai į ežerą pažiūrėti. Juk ne paslaptis, kad ir įsimylėjęlių Palūšėje nemažai būna, juk tokia romantiška vieta, - šypsosi Arvydas. - O kad patiems gyventojams būtų smagu pas kaimynus nueiti, iki bažnyčios nutrepsėti ar parduotuvėn - būtinai turime sutvarkyti šaligatvį. Šie projektai jau pateikti konkursams, tikimės palaikymo ir finansavimo. Na ir

dar labai svarbu - Palūšė gyva ne tik vasarą. Kad turėtume kur glaustis ir kurti, kai lauke šalta ir kai poilsiautojų ar turistų mažai, mums reikia amatų centro. Turim savo mezgėjų, drožėjų, veltinio vėlėjų - tik vietos neturim. Va, kai laimėsime konkursą Amatų centrui įrengti, turėsime kur savo meistrų darbus parodyti, pristatyti ar poilsiautojams parduoti, - visas paslaptis atskleidė bendruomenės pirmininkas.

-Sakykit, ar nenuteks taip, kad staiga nebeturėsit ką veikti, jeigu per trejus metus tiek padarėt? - klausiu Arvydo.

- Nenuteks, - ramiai patikina. - Mes dar tiek planų turim, - gal dešimčiai metų į priekį. Pamatysit, mums tikrai pavyks Palūšę padaryti patraukliu, pilnu gyvybės ir kūrybos kaimu. Tikime, kad mūsų kaimas gali būti toks pat nuostabus ir nepakartojamas, kaip daugelis pajūrio kurortinių vietovių, pavyzdžiui - Juodkrantė. Mes tikim savo idėjomis ir neabejojam, kad einam teisingu keliu. O tikėjimas - didelė jėga, - labai rimtai po-rina Arvydas. ✍

***Palūšės kaimo bendruomenė
viena iš nedaugelio pačioje
gyvavimo pradžioje parengė ir
pasitvirtino Palūšės kaimo
plėtos viziją***

Visiems gero vėjo linki Palūšės bendruomenės „laivo įgula“.

Nuotraukos iš Palūšės bendruomenės archyvo

Bronius Šablevičius
Aukštaitijos NP ir Labanoro RP direkcijos
Vyr. specialistas

Nauji gamtos radiniai parke

AUGALAI

Šakotasis varpenis (*Botrychium matricariifolium*). Vienas iš rečiausių sporinių augalų Lietuvoje. Su juo vyksta nenuspėjami reiškiniai. Beveik kasmet išnyksta iš anksčiau žinomų augimo vietų, bet randamas naujose, iki šiol nežinotose vietose. Augalas kaprizingas – ne kasmet išdygsta ir šaknys „ilsisi“ žemėje. Jei toks poilsis užtrunka keletą metų, išdygę augalai gali rasti nepalankiai pasikeitusią savo sausąją pievą ir išnykti. Šįmet varpenis nudžiugino naujose vietose: 1) Birželio 3 d. Sekluočio ežero pakrantėje, viena-graižės kudlės augimvietėje, augo 2 vešlūs, sporifikuojantys augalai; 2) Tarp Bukos upės tilto ir Adamoragio (Baluošo ež.) pakrantės, miško keliuko kairėje pusėje, vienagraižė kudle gausiai užžėlusioje sauspievėje, birželio 22 d. rasti 8 augalai. Jie maži, saulės džiovinami, bet sporas subrandino. Aikštelėje kyla mažos pušelės. Jei jų nepašalinsime, jos varpenius išnaikins.

Didysis plukenis (*Najas marina*). Augalas, kurio lapai ir žiedai po vandeniui. Net žiedadulkes išnešioja vanduo. Randamas tik kai kuriuose rytų ir pietų Lietuvos ežeruose. Rugpjūčio 15 d. Dringio ež. rytinėje pusėje, Siūrių pusiasalio vakariniame krante, rasta nauja augimvietė. Ant smėlinio dugno, apie 300 m plote, suskaičiuota 188 kereliai. Dauguma kerelių žydėjo ir augo vos 20 – 50 cm gylyje.

Paprastasis kardelis (*Gladiolus imbricatus*). Daugiausia augalų išplitę Vidurio Lietuvoje, o rytų pusėje gana retas. Todėl 2 naujos radinių vietos buvo didelė staigmena. Liepos 17 d. krūmėtoje pievoje į rytus nuo Kretuonų kaimo suskaičiuoti 78 žydintys augalai. Miško pievoje tarp Kretuonų ir Murmų kaimų rasta daugiau kaip 210 augalų.

Didžioji dantenė (*Circaea lutetiana*). Lietuvoje labai reta. Tai pirmoji augalo registracija parke. Radinys intriguoja tuo, kad niekas niekada anksčiau dantenės nerado, nors augalai 60 cm aukščio. Liepos 5 d. Dringio ežero pietrytinėje pakrantėje, miško aikštelėje, šalia pakrantės kelio ir Gaveikėnų stovyklavietės, žydėjo tankus augalų sąžalynas apie 5 m² plote.

Dvilapis purvuolis (*Liparis loeselii*). Orchidinis, bet nepuošnus, todėl nežymus augalas. Saugomas visoje ES. Gali augti tik žemapelkėse. Liepos 25 d. šalia Kuklių kaime, Žmoginiuko ežero pakrantėje rasti 3 augalai, vienas jų žydėjo.

VABZDŽIAI

Plačioji dusia (*Dytiscus latissimus*).

Stambus, dekoratyvus vandens vabalas, saugomas ES. Lietuvoje surandama rytinės dalies vandenyse. Vasario 10 d. Sekluočio ir Gilūto ežerų protakoje į žvejų tinklus pakliuvo apie 30 vabalų. Į parko vabalų rinkinius patalpinti 4.

Ūsuotinis keršvabalys (*Korynetes caeruleus*). Labai reta rūšis. Gegužės 27 d. Švoginos upelio slėnio pievoje ant žiedų sugautas 1 individas. Tai 4-oji radimo vieta Lietuvoje.

Skersadryžis spragšis (*Harminius undulatus*). Labai retas, gamtą puošiantis vabalas. Lietuvoje rastas 6 ar 7 kartus. Birželio 12 d. Juodupio upelio pakrantėje rastas 1 vabalas ant lūžusios eglės kamieno. Nauja gyvūnijos rūšis parke.

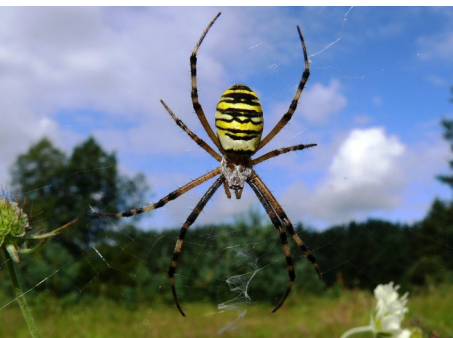

Platusis elniaragis (*Dorcus parallelepipeds*). Reta lapuočių miškų rūšis. Gegužės 2 d. Kaltanėnų miestelio parke uosio medienoje rastas 1 vabalas.

Straubliukas (*Mogulones abbreviatus*). Reta Lietuvos vabalų rūšis. Tai palyginti stambus, dekoratyvių spalvų vabalas. Manoma, kad rytiniame šalies pakraštyje jų nebūna. Liepos 17 d. Kretuonių kaime pavyko rasti 1 individą ant vaistinės taukės lapų.

VORAGYVIAI

Vapsvavoris (*Agriope bruennichi*). Stambus voras savo voratinklyje rastas Lūšių ežero pakrantėje prie Palūšės kaimo rugsėjo 17 d. Pirmoji rūšies registracija Ignalinos rajone. Nestebina vėlyva radimo data, nes žiemoja suaugę vorai. Įdomu, kad ši pietinių kraštų rūšis taip greit prisitaikė iškęsti mūsų šiaurietiškas žiemas.

PAUKŠČIAI

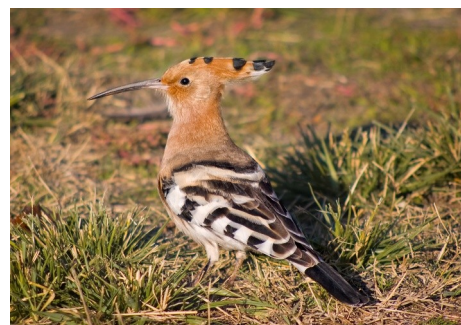
Mažasis baublys (*Ixobrychus minutus*). Birželio 12 d. Gilūto ir Sekluočio ežerų nendrynuose ornitologas L. Šniaukšta stebėjo 1 paukštį. Pirmoji baublio registracija parke.

Rudė (*Aythya nyroca*). Antis peri tik dviejuose Dzūkijos ežeruose. Migracijų metu pasirodo ir kituose ežeruose. ES svarbos rūšis. Spalio 9 d. Lūšių ežere laikėsi du paukščiai.

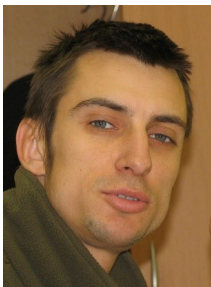

Juodoji antis (*Melanitta nigra*). Labai reta Šiaurės Atlanto jūrų viešnia Lietuvos vidaus vandenyse. Kol ežerai neužšalę, juose ieško maisto. Lapkričio 14 d. 1 antis plaukiojo Šakarvų ežere.

Dudutis (*Upupa epops*). Pietų Europos regionų paukštis. Lietuvoje visada retas, prieš dešimtmetį buvo beveik išnykęs, tačiau dabartiniu metu matomas kasmet. Šįmet parke stebėtas dviejose naujose vietose: 1) birželio 23 d. Švento ežero šiaurinėje pakrantėje, ant pamiškės kelio, maitinosi 1 paukštis. Informavo ornitologas Audrius Aliukonis; 2) rytinėje Kretuonykščio ežero pusėj, šalia Jukiškės kaimo, liepos 18 d. 1 paukštis ieškojo maisto apleistoje pievoje. Galėjo perėti. ✂

Savanorių dovana Palūšės bendruomenei - interaktyvi gamtos šventė

Edmundas Vilkas
Aukštaitijos NP ir Labanoro RP direkcijos
Vyr. specialistas kultūros paveldui

Edouard Bal nuotraukos

2011 metų spalio 22 dieną Palūšės kempinge vyko Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcijoje dirbančių savanorių Eduardo (Edouard Bal) ir Florencijos (Florence Guiral) organizuotas renginys –

Žongliravimo kamuoliukų gamyba ir lauke pastatytas komposto tualetas sulaukė didelio susidomėjimo

„Interaktyvi gamtos šventė“. Renginio tikslas – pasidalinti žiniomis, kaip iš paprastų, namuose turimų medžiagų ir žaliavų pasigaminti daug buityje naudingų dalykų. Buvo mokoma popieriaus, natūralių dažų, paukščių lesyklų, žongliravimo kamuoliukų gamybos, lankstymo iš popieriaus, kepami blynai su dilgėlėmis, daromas mėtų sirupas. Lauke prie kempingo pastato buvo statomas komposto tualetas. Renginio idėja – dalintis patirtimi ir tiesiog gerai praleisti laiką nuveikiant ką nors naudinga. Renginį organizuoti padėjo Europos savanorių tarnybos savanoriai, dirbantys kitose Lietuvos saugomų teritorijų direkcijose (Grazutės ir Kurtuvėnų regioninių parkų bei Žemaitijos ir Dzūkijos nacionalinių parkų). Renginyje dalyvavo Palūšės kaimo gy-

Renginyje buvo pasakojama apie savanorystės idėją ir jos principus

ventojai bei direkcijos darbuotojai su šeimomis. Šventė prasidėjo dešimtą valandą ryto ir tęsėsi iki vėlyvo vakaro. Per ją dalyviai ir svečiai buvo vaišinami blynais, prancūzišku sūriu, mėtų arbata, buvo pristatoma Lietuvoje dirbančių savanorių užsieniečių, taip pat lietuvių savanorių, dirbusių užsienyje, veikla ir patirtis. Šventės rengėjai Eduardas ir Florencija sukūrė jaukią atmosferą, renginiui netrūko žaismingumo, tad visi buvusieji – tiek rengėjai, tiek dalyviai - gerai praleido laiką ir patyrė daug įspūdžių. ✂

*Bronius Šablevičius
Aukštaitijos NP ir Labanoro RP direkcijos
Vyr. specialistas*

Nauja gamtos klasė mūsų parke

Šalia Kretuono ežero esančiame Reškutėnų kaime spalio 25 d. vyko sujudimas. Nebeveikiančios mokyklos patalpose atidaryme Gamtos klasę. Visi besidomintys gamta ir jos paslaptimis, o ypač moksleiviai čia gaus daug ekologijos žinių. Sienose išpieštos įvairių tipų buveinių panoramos: lapuočių ir spygliuočių miškai, aukštapelkė su ežerėliais, ežeras, pieva... Buvėinės „apgyvendintos“ tik joms būdingomis, specifinėmis rūšimis. Kiekvienas žvėris, paukštis, žuvis, vabzdys nupieštas, o pagal numerėlį šalia sužinome ir jo vardą. Kas gyvena ar auga lapuočių miške, tas nebūna pušynuose, kieno buveinė aukštapelkėje, tas neapsigyvens pievoje. Ekspozicijoje parodytos svarbiausios rūšys – tipinės buveinėms, Raudonosios knygos ir įrašytos į ES Direktyvų sąrašus.

Žemiau, po panoramomis išrikiuotos augalų fotografijos. Kiekvieno augalo vieta pritaikyta prie aukščiau rodomos buveinės. Matome ir kai kuriuos žvėrelius, baikščius paukščius, kurių gamtoje iš arti nepamatysime: juk visi bijo žmogaus... Gamtos klasėje rado vietos ir spalvotų drugių kolekcija. Šventės dalyviai stebėjosi - niekada nėra matę „tiek daug drugių vienoje vietoje“. Ilgame mokyklos koridoriuje, vedančiame ekspozicijos link, sienas uždengė dideli fotonuotraukų teminiai standai. Juose galima pamatyti daugelio grybų, augalų, paukščių, drugių, vabalų, varliagyvių ir roplių rūšių ir sužinoti jų vardus. Vienas standas rodo ir pasakoja apie svarbiausius Aukštaitijos NP ežerus.

Prie ekspozicijos pasitiks ir ANP biologai, ir Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centro (UTC) darbuotojai, ir su moksleiviais atvykę biologijos mokytojai.

Gamtos klasę organizavo Kęstutis Lisauskas – Kaltanėnų UTC direktorius, o ekspoziciją įrengė Aukštaitijos NP Gamtos skyriaus specialistai biologai: skyriaus vedėjas Tautgirdas Masiulis, botanikė Asta Survilaitė, ekologas Artūras Čeponis. Buvėinių panoramas piešė Irena Šimonienė. Didžiulį fotografijų kiekį iš savo sukaupytų rezervų atidavė biologas Bronius Šablevičius. Ekologinio švietimo klasės įrengimą dalinai rėmė Kaltanėnų UTC, taip pat Aukštaitijos NP Gamtos skyriaus ekologai prisidėjo savo asmeninėmis lėšomis. Jie parodė, kad svarbius, reikalingus darbus galima atlikti ir be madingų tūkstantinių „projektų“.

Visiškai įrengtos Gamtos klasės simbolinį raktą direktoriui K. Lisauskui įteikė T. Masiulis. Susirinkę kaimo bendruomenės žmonės ir svečiai, tarp jų Švenčionių rajono Švietimo skyriaus vedėjas Kęstutis Kapučinskas, Švenčionių seniūnas Antanas Juodaitis, Reškutėnų muziejaus direktorė Viktorija Lapėnienė, nepagailėjo gražių žodžių ekspozicijos autoriams, Gamtos klasei linkėjo naudingos veiklos.

T. Masiulis pateikė pagalbos gamtai idėją - juk moksleiviams per maža išklausti biologines paskaitas Gamtos klasėje. Štai šalia esančiose Žemaitiškės balose beveik nebeliko vandens ir pelkių paukščių. Dėl stipraus užžėlimo žuvėdros nebesukuria buvusių lizdų kolonijų. Jaunimo rankos galėtų pagaminti mažyčius plaustelius ir nuplukdyti į ramius balų kampelius. Ant jų lizdus galėtų sukrauti įvairios žuvėdros, mažieji kirai, antys, kragai. Moksleiviai galėtų pagelbėti ir kertant krūmelius balų pakraščiuose. Tai praktiniai gamtos auginiai darbai, per kuriuos mūsų pagalbininkai suprastų jų svarbą ir įsimintų ekologinius gamtos reiškinius.

Aukštaitijos NP ekologų nuomone, dabar per daug akcentuojamos gamtos ekspozicijos patalpose. Tačiau net moderniai, spalvingai pateikta faktinė medžiaga ant sienų negali prilygti pamokoms ir praktiniams darbams gyvoje gamtoje. Sieninės iliustracijos turėtų būti tik pagalbinės, pradinės mokymo priemonės.

Reškutėnai plačiai žinomi dėl svarbios, prasmingos šio krašto Lietuvos istorijos, dėl itin vertingo istorinio-etnografinio muziejaus, dėl gamtinių požiūrių įdomaus Kretuono ežero ir jo apylinkių. Nuo šiol trauką į Reškutėnus sustiprins ir naujoji Gamtos klasė. ✂

Naujos gamtos klasės atidarymo akimirka

Susdainavom ir dainuosma un Lūšių

*Sigutė Mudinienė
Aukštaitijos nacionalinio parko ir
Labanoro regioninio parko kultūrologė*

Laiko ratas sukasi vis sparčiau, keičiasi žmonės, keičiasi bendravimo būdai ir priemonės, keičiasi tradicijos. Daug kas išeina į užmarštį ir geriausiu atveju telieka įrašyta eilutė sąsiuvinyje ar knygoje. Regis, tradicija yra toks aiškus dalykas: kažkoks žmogus sugalvoja, padarė, perdavė savo vaikui ar kaimynui, tas dar patobulino ir perdavė kitiems, trečias nebedarė – o tik papasakojo, ketvirtas užrašė, o penktas perskaitė ir atgai-vino. Ir kai pagalvoji, visoje šitoje grandinėje svarbus kiekvieno žingsnelis, pamatymas, pastebėjimas ir iš gražios minties užaugęs gražus darbas.

Taip atsitiko ir su atsinaujinusia tradicija susidainuoti ant Lūšių ežero. Kad Palūšėje ir Meironyse visada gyveno dainingi smagūs žmonės, kad jie visada glaudžiai bendravo, vieni į kitų gegužines, talkas vaikščiojo, berneliai į mergeles, mergelės į bernelius dairėsi, kalbama ir rašoma daugelio palūšiškių ir meironiškių prisiminimuose. Juose dažnai minimos sielininkų, plukdančių sielius ant Lūšių, skambios dainos, aidu atsiliepdavusios ežero pakrantėse. Tie atsiminimai lyg brangus perlas saugomi senųjų palūšiškių širdyse. Tokie žmonės tikras lobis kraštotyrininkams, etnologams. Viena iš jų – šviesi šio krašto asmenybė Birutė Verkelytė – Fedaravičienė, kuri 1915 m. gimusi ir iki 1925 m. augusi Palūšės kaime, vėliau kas vasarą čia besilankiusi, iki šių dienų išlaikė šviesius atsiminimus apie Palūšės kaimą, jo gyventojus, jų papročius bei tradicijas. Ir kai 2006 m. rinkdama kraštotyrinę medžiagą ją aplankė Palūšės bibliotekininkė Rita Ramanauskienė, Birutė papasakojo Ritai apie vieną gražią Palūšės ir Meironų kaimų jaunimo pramogą – susidainavimus ant Lūšių ežero. Šiltais vasaros vakarais jaunimas susiburdavęs ir valtimis plaukdavęs į Lūšių ežerą bedainuodamas ir besivaržydamas, kas gražiau, kas ilgiau išdai-

nuos. Kas jau dabar bepasakys, ar dažnai taip susidainuodavo palūšiškiai ir meironiškiečiai, ar tik keletą vasarų suorganizavo tokius pasiplaukiojimus su dainomis ant Lūšių ežero bangų, bet niekas nenuginčys, kad gražiai dainos ant ežero skamba. ...

Taigi 2008 - aisiais tuometinei parko kultūrologei Vilmai Čiplytei jau Rita Ramanauskienė perpasakojo buvusią tradiciją. Šioji susižavėjo susidainavimo ant ežero bangų idėja, parašė projektą Kultūros rėmimo fondo skelbiamam konkursui, tik, deja, nebespėjo pasidžiaugt... ir 2009-ųjų rudenį vykusius pirmuosius susidainavimus ANP direkcija skyrė Vilmos atminimui. Tąkart Vilmutės vardu pakrikštytoje valtyje sutartinės giedojo „Linago“, o jiems pritarė „Čiulbutė“. Pirmasis atgimstančios tradicijos žiedas prigijo ir šįmet ant ežero bangų skambėjo jau šešių folkloro ansamblių sutartinės, atitartinės, ragai bei skudučiai, vakaronėje virkavo muzikantų rankose armonikos, pagal jas sukosi tautiniais rūbais pasipuošusios poros.

Šventė buvo graži – graži ir patiems dalyviams, ir negausiam žiūrovui būreliui. Folkloristai juokavo, kad gražesnių dekoracijų, kaip Lūšių bangos ir miško horizontas geriausias dailininkas nenumatytų, o to-

kios šiltos atmosferos net geriausios pasaulio scenos nesukurtų. Iš tikrųjų nei žiūrovams, nei patiems dalyviams nepailgo dvi su trupučiu valandos trukęs koncertas bei pasistiprinus kiaušiniene – pratęsta vakaronė. O dainoms ir šokiams atsiliepęs aidas tikriausiai sukvies mus visus kitais metais paskutinį rugsėjo savaitgalį vėl „susdainuotie un Lūšių“. ✂

Palūšėje ir Meironyse visada gyveno dainingi smagūs žmonės, kurie glaudžiai bendravo, vieni į kitų gegužines, talkas vaikščiojo, berneliai į mergeles, mergelės į bernelius dairėsi...

Irenos Čeponienės nuotrauka

Skamba dainos un Lūšių...

„Ladakalnis“, Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcijos informacinis leidinys

Mūsų adresas:

Aukštaitijos nacionalinio parko ir
Labanoro regioninio parko direkcija
Palūšės k., LT-30202 Ignalinos r.
Tel./faks.: (8 386) 53135
El.paštas info@anp.lt

Redagavo ir maketavo L.Stanaitis
Spausdino spaustuvė-leidykla UAB „Firdas“
Vilniaus g.36/1, Švenčionys
Tel./faks.: (8 387) 512 14
www.firdas.lt
Tiražas 500 egz.

Atspausdinta ant perdirbto popieriaus

Tausok aplinką - perskaitęs pasidalink su draugu arba skaityk internete www.anp.lt